

***MISTERIOASA DISPARIȚIE A DISCIPLINEI LOGICA
DIN ÎNVĂȚĂMÎNTUL SUPERIOR***
Parnavel Valeriu.

Aderarea Moldovei la Procesul de la Bologna urmărește scopul de a perfecționa învățămîntul în general și cel universitar în special, de a-l apropia de standardele europene. Tendința respectivă a condus la revizuirea planurilor existente de învățămînt pentru a le concorda cu standardele europene corespunzătoare, dar în rezultat dispunem deja și de o consecință negativă considerabilă, de o îndepărtare de la ele. Cu regret putem constata faptul că, în rezultatul transformărilor sus-numite din învățămîntul universitar și – ca efect – și din cel preuniversitar a precipitat cursul de logică generală.

Reducerea lui din procesul de studiu este efectuată în mod „delicat” (indirect). Planul ministerial nu refuză ca atare cursul de logică, ci i-au atribuit un statut opțional, l-au pus în dependență de interesele corporative ale decanatelor, fapt care în mod automat a suprimat cursul consemnat pe tot cuprinsul învățămîntul. Atitudinea respectivă față de logică este motivată prin deficitul de ore pentru obiectele de specialitate, apărut recent în urma revizuirii consemnate a planurilor de învățămînt superior, cu lipsa cursului în cauză în standardele europene corespunzătoare. Și totuși, atitudinea respectivă, ce practic înseamnă excluderea totală a logicii din învățămîntul public, nu poate fi justificată cu circumstanțele sus-numite. Metamorfoza respectivă a logicii nu este un rezultat al deficitului de ore sau o abatere întâmplătoare, ci *o atitudine devenită deja tradițională*, care ilustrează calvarul de lungă durată a promovării cursului consemnat în Moldova.

Mai mult de un mileniu Europa occidentală cultivă o atitudine grijulie față de logică, considerînd-o un obiect de studiu primordial, obligatoriu, fundamental pentru învățămîntul preuniversitar și universitar și numai pentru un număr restrîns de țări ale Europei orientale logica rămîne un obiect al unor jocuri administrative și politice. Astfel, instaurarea epocii comuniste în Rusia conduce, printre altele, la excluderea logicii din învățămîntul mediu și superior. Abia la sfîrșitul anilor '40 ai sec. XX se editează primele manuale de logică, însă de acest privilegiu intelectual se bucură un număr restrîns de facultăți: drept, filologie, filozofie. Restabilirea deplină a logicii în învățămîntul public devine posibilă doar cu prăbușirea comunismului.

Această sinusoidă istorică o repetă parțial și învățămîntul din Moldova. Doar perioada anilor 1918-1940 reprezintă o excepție, cînd logica continuă să dețină locul didactic cuvenit, după care urmează epoca și atitudinea descrisă anterior.

Anii '90 pun începutul unei atitudini noi, europene față de promovarea cursului de logică. El este introdus în procesul de studii la majoritatea facultăților, se înfiripă în licee, dar către anul 2007 iar revine faza refluxului. Apropo, dispariția repetată a cursului de logică coincide cronologic cu ajunul declarării de UNESCO al anului 2008 an al lui D. Cantemir, printre altele, și autorul primului manual de logică în Moldova. Așa că, o continuare mai ingenioasă a năzuințelor savantului moldav cu renume european nici nu poate fi inventată.

Dispariția cursului de logică de pe tărîmul didactic universitar și, totodată, și cel preuniversitar provoacă actualmente doar nedumerire. Lipsa logicii pentru epoca comunistă era firească – totalitarismul și ideologizarea respingeau orice mijloace

intelectuale care contribuiau, măcar indirect, la dezvoltarea esenței societății totalitare. Dar excluderea cursului de logică din învățământul public actualmente poate fi concepută doar ca un bun plac administrativ, bazat pe o tradiție similară. Și într-adevăr, trecutul sovietic a fundat tradiția și ne-a înzestrat cu o atitudine ambiguă, inconsecventă față de promovarea logicii, tradiție care, în anumite condiții se autoreproduce periodic. Că această atitudine este deja o tradiție caracteristică nouă tuturor se observă și în faptul, că comunitatea academică contemplează pasiv acest flux și reflux al logicii din învățământul public, știind, totodată, prea bine despre consecințele deplorabile ale unei astfel de predispoziții și administrării a disciplinei consemnate.

Consecințele unei astfel de tradiții, impusă de trecutul sovietic și îmbinate cu o administrare, care nu prevede ziua de mâine, sînt deplorabile – întreg sistemul de învățământ, tineretul studios al Moldovei din nou au fost lipsiți de *Fundamentul și Organonul milenar* de dezvoltare intelectuală, multiplu aplicat și verificat în Europa occidentală. Ca ilustrație la cele sus-menționate vor fi folosite „modele” de studiu consemnat practicate în Universitatea de Stat „A. Russo” din m. Bălți, dar care reflectă o situație comună pentru învățământul superior republican în întregime. Spre exemplu, studenții facultății de Pedagogie, Psihologie și Asistență Socială ani la rînd studiază problemele ce țin de educarea capacităților intelectuale la copii, neștiind la concret lucruri elementare din cursul logicii generale despre operațiuni intelectuale (logice), tipuri de raționament, erori tipice etc. Pentru studenții-filologi, care studiază profund limbajul și cultura lui, logica rămîne un fenomen străin învățării literaturii și, îndeosebi, lingvisticii. Iar viitorul economist, manager, om de afaceri, pentru care comunicarea cu oamenii constituie cel mai amplu spațiu de activitate și necesită cunoștințe teoretice profunde din logica generală, este lipsit de ea și se va conduce în activitatea sa profesională de o logică la nivel intuitiv sau cotidian. În fine, poate fi constatat cu regret, că promovarea logicii se transformă, ca și pe vremurile sovietice, într-un privilegiu intelectual. Astfel, de el se bucură doar facultatea de Drept și Tehnică, Fizică, Matematică și Informatică, unde obiectul în cauză se promovează cu titlul de logică matematică și juridică.

În rezultat, societatea va obține un absolvent al profilului umanistic cu „studii universitare”, dar care n-are cunoștințe elementare de logică, deoarece în pereții *Alma Mater* nici nu a auzit de ea. Practic același lucru se repetă și în incinta liceului. Dacă pînă în anul 2007 cursul de logică era predat cel puțin într-un număr limitat de licee, după data sus-menționată obiectul în cauză dispare definitiv și din învățământul consemnat, situație incomparabilă chiar cu liceele din România. Cauza acestei situații deplorabile este banală – indiferența ministerului de resort, lipsa unei politici ministeriale certe și univoce față de promovarea cursului de logică. Continuarea politicii desemnate va avea un final ușor de prevăzut – deznădăcinarea din învățământul moldav a disciplinei în cauză, cu atîta greutate înfiripată pe tărîmul lui. Firește, către fluxul următor al logicii va fi necesar de a repeta practica anilor '80, cînd unele instituții de învățământ superior chișinăuene au trimis reprezentanții săi în centre culturale mari pentru a se familiariza cu logica sau, cum s-a procedat în fostul Institut Pedagogic de Stat „A. Russo” din m. Bălți, a importa profesori de logică (odată cu petrolul, cărbunele, metalul etc.).

Aderarea Moldovei la Procesul de la Bologna pune chestiunea privitor la promovarea logicii în mod categoric – are nevoie învățământul moldav de disciplina consemnată sau nu? Dacă admitem un răspuns afirmativ, apoi din punct de vedere al

articolului respectiv trebuie de recunoscut faptul, că decizia de a atribui cursului de logică un statut opțional este, delicat vorbind, neadecvată, iar concordanța atinsă a planurilor de învățământ superior moldav cu planurile similare europene poate fi denumită mecanică și formală. Evaluarea respectivă a concordanței consemnate reiese din faptul, că ea este bazată pe lipsa în planurile europene de învățământ a cursurilor de logică și totodată nu ține seama de deosebirea tradiției din care reieșim noi.

Standardele universitare europene pot fi lipsite nemijlocit de cursuri de logică generală, dar în realitate ele sînt compensate cu diverse forme aplicative, acomodată la necesitățile specialităților de profil și de o pregătire satisfăcătoare preuniversitară. Exemplul cu logica matematică sau cea juridică reflectă o atitudine corectă față de logică în genere: ea nu trebuie ignorată sau exclusă. Admiterea cursului general de logică trebuie îmbinată cu cerința paralelă de a-l acomoda la necesitățile specialităților de profil. Calea mondială de dezvoltare o constituie aprofundarea și specializarea logicii și nu respingerea sau ignorarea ei. Într-o epocă cu un exces informațional, învățământul trebuie orientat nu spre o suprasaturare informațională, ci dimpotrivă, spre elaborarea de strategii care ar ușura și perfecționa prelucrarea și selectarea informației. În cazul dat, logica joacă nu ultimul rol. Prin urmare, practica administrării logicii descrisă anterior este lipsită de perspectivă deoarece transformă instituțiile de învățământ abia declarate universități în *truse de cursuri de specialități*, văduvește învățământul superior de o componentă primordială, fundamentală care este practică la scara mondială.

Refuzul la promovarea logicii, propus de Ministerul Educației, nu poate fi acceptat și trecut cu vederea, deoarece reprezintă o cale eronată de dezvoltare, un impas. Însăși renunțarea la promovarea logicii nu poate fi îndreptățită cu nimic: nici cu deficitul de ore, nici, chipurile, cu lipsa obiectului în cauză în standardele universitare europene, nici cu aderarea Moldovei la Procesul consemnat. Refuzul de promovare a logicii înseamnă a impune învățământul public, însăși știința la o *autodezicere de Fundamentul și Organonul său milenar*. La fel nu poate fi îndreptățită decizia de a transfera logica în rangul disciplinelor opționale.

Astfel de decizii par a corespunde formal standardelor universitare occidentale, dar în realitate ne îndepărtează esențial de ele. Învățământul public fără logică înseamnă a înălța clădirea educației fără a-i făuri fundamentul, a-o lipsi de mijlocul milenar de verificare. Refuzul la logică poate însemna doar încurajarea sofisticii. Logica în calitatea sa de disciplină alternativă nu are. Deci, calea adevărului rămâne unică – de a găsi modalități de a revedea decizia neadecvată. Mai mult decît atît, este necesară o intervenție a Ministerului Educației și Tineretului, o decizie fermă, univocă și obligatorie pentru toți care ar pune capăt acestui cadrul nesfîrșit de fluxuri și refluxuri ai disciplinei logica și ar asigura *înrădăcinarea definitivă a promovării ei ca tradiție a învățământului moldav*.